

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIII.

V Ljubljani 4. listopada 1870.

List 44.

Misijon reda vstajenja Jezusa Kristusa v Drinopolju.

Poglavitni namen našega dela je govoriti o veljavnosti in zaslugah bulgarsko-katoliškega misijona v Drinopolju, čigar vodstvo je misijonarjem reda vstajenja Jezusa Kristusa izročeno. Da se pa sedanje dobro pojasni, treba je v preteklost verniti se in nekoliko važnejših dogodkov omeniti.*)

Žalostna je verska in politična zgodovina Bulgarov. Oproščeni trinoštva avarskega v drugi polovici sedmega stoletja, živeli so v vedno ponavljajočih se bojih, v katerih so nekaterekrat bili zmagovalci, končali celo kacega carigraškega cesarja. Ali ob koncu 14. stoletja so bili od Turkov premagani in podjarmljeni in šli pod zlo. Kakor vsi tisti čas živeči narodi, zadolžili so se tudi Bulgari po mnogih grozovitostih in zvijačah, brez prave vere in v marsikteri napčnosti živeči, so morali tudi najhujše nasledke prenašati.

Ustno izročilo pripoveduje, da v začetku sedmega stoletja je bil bulgarski knez sprejel keršansko vero, Bulgari pa so tisti čas bivali blizo reke Volge in ob obrežji hvalinskega (kaspiskega) jezera.

Leta 777 je knez Takrik z Bulgari Balkan in spodnjo Donavo, današnjo Bulgarijo,**) v posest vzel in k kerščanski veri pristopil.

Akoravno so v vednih bojih z Greki vjeti sovražniki veliko pripomogli, da se je keršanstvo razširjalo, vendar serca še niso bile dovolj pripravljene za svete in visoke nauke. Treba je po mnenji spisatelja „o bulgarski zvezi“ dostaviti, da razširjanje kerščanstva ni bilo brez takrat vladajočega greškega razkolniškega duha, kterega se Bulgari po zgubljeni politični samostalnosti nikdar ozdraviti niso mogli. Verh tega so Bulgari vero z dobičkarijo strinjali. Kerščanstvo je prišlo iz sovražnega Carigrada. Cesar Konstantin Škerlatorojeni je bil kerstni kum Takriku in dal mu je sorodnico cesarice Irene za ženo. V tem so bili paganom vzroki ga odstraniti.

Paganske malike zatreti in pravo edino cerkev vstanoviti, pozemeljskega duha in v tla obernjene človeške oči k nebesom povzdigniti, ljudi podučiti, naj si v kratkem času sedanjega bivanja in potovanja na zemlji pridobijo večno srečno življenje, svete verske resnice slovanskemu paganstvu temelito razkladati in v neverških sercih ljubezen do Boga vžgati -- je bilo za vse to treba moža, ki naj z zemljo nič občinskega nima,

razun svetih opravil, ktere mora zverševati, čigar življenje je bolj podobno svetnikom v nebesih, kakor pa umerjočim zemeljskim prebivalcem, moža po volji božji. In to je bil sveti Metodij.

Pri Grekih kot svetnica češčena cesarica Teodora je zahtevala pri ponovljenji zveze z Bogorisom, naj se izpusti mlih Kufar, ki je dolgo časa bival na Bulgarskem in bil znan na kraljevem dvoru. Poslala je kralju njegovo pravo sestro nazaj, ktera je s cesaričinim trudom dala se kerstiti, naučila se brati in je imela v kerščanski pobožnosti prav serčno dopadajenje. Bogoris je cesarico leta 845 prosil, naj mu slikarja pošlje, da mu palačo olepša. Prišel je Metodij iz Tesalonike. Ta je naslikal poslednjo sodbo tako temelito, in s tako zgornostjo je govoril o njenem pomenu, da se je kralj spreobrnil. Bila je takrat v deželi huda lakota, in k temu še okolišina, da se je o tem času pričelo sovraštvo od strani cesarja Mihaela III, sina Theodore, iz tega sklepa jo nekteri, da je kralj zarad tega kerstiti se dal, da je živež dobil in v miru živel.

Verjetnejše pa je, da je še le leta 860 v Carigradu misijonarjev prosil, in da je naslednje leto Metodij prišel in ga kerstil. Slovesnost kerstno so obhajali na skrivnem po noči. Berž pa, ko se je spreobrnjenje zvedilo, uperli so se dvorniki in ljudstvo. Bogoris s križem na persih stopi pogumno pred upornike, prestrašenim marsikaj očita, in dá 52 voditeljev ob glavo djati, ljudstvu pa je odpustil in zahteval, naj se dá kerstiti, kar je tudi veliko njih storilo. Metodij in Ciril tačas nista še rabila slovanskega jezika, toraj sta vse cerkvene opravila opravljala v greškem jeziku.

Iz strahu pred Greki je poslal kralj Bogoris do tadanjega papeža Nikolaja I (866) poslance, kterim voditelj je bil njegov lastni sin. Prosili so ga, naj pošlje škofov in duhovnov v Bulgarijo in naj kralju na 106 vprašanj odgovori. Papež, zelo vesel, imenoval je škofe Pavla, Formoza, pozneje Dominika in Grimvalda in z njimi veliko učenih duhovnov za bulgarske aposteljne. Poslal je ob enem tudi nekatere prepise sv. pisma in druge potrebne knjige z odgovorom, ki je zarad resničnosti, temelitosti in priprostosti lep dokaz papeževim izverstnim svetom. Na kratko naj tu sledijo:

„Povedal si mi, odgovoril je papež kralju, da si svoje ljudstvo peljal k sv. kerstu, da se je pa pozneje uperilo in ti očitalo, da si jih silil slab nauk sprejeti, da so te hoteli umoriti in družega kralja izvoliti, da si upornike z Božjo pomočjo premagal, njih voditelje pa z otroci vred pokončal in me prašaš, ali si grešil? Da, brez dvoma gledé nedolžnih otrok, ki niso nikakoršnega orožja zoper tebe rabili in niso bili v zvezi s svojimi očeti. Dolžan si bil življenje njih staršev ohraniti, kakor tudi tistih, kterim bi bil med bojem lahko priza-

*) La Bulgarie chretienne. Etude historique. Paris et Nants 1861. — Von der bulgarischen Union. — Historischer Abriss v. P. Hieronim Kapiievicz. Paris 1863.

**) To deželo je takrat v posesti imelo sedem slovanskih rodov, s kterimi so se Bulgari združili in njihov jezik sprejeli.

nesel. Ker si pa to iz gorečnosti za vero in še veliko veliko več iz nevednosti, kakor iz jeze storil, zamoreš odpuščenje zadobiti, ako se spokoriš. Ako ljudstvo, katero se je uperilo, hoče tudi pokoro delati, zamore se dovoliti, pa le po razsodbi škofov in duhovnov, drugač bi bilo posnemanje krivovercev Novacijanov.

Neki Grek, ki se je duhovna kazal, kerstil je pri Vas več oseb. Ko si ti zvedil, da ta človek ni duhoven obsodil si ga, da naj mu nos in ušesa odrežejo. — Gorečnost te je zapeljala. Ta človek je dobro delal, ker je Jezusa Kristusa oznanoval, keršćeval, in ker je sv. kerst v imenu sv. Trojice delil, so po njem keršćeni vredno keršćeni, ker veljava sv. kersta ni navezana na keršćujočega. Po tej grozovitosti si se pregrešil; na vsaki način zaslužil je človek kazen, ker se je za nekaj delal kar ni bil, pa zadostovalo bi bilo ga iz domovine pregnati.

Pravite mi, da so k Vam kristjanje iz raznih krajev prišli, Greki, Armenci in drugi različni, ki pa še različnejše mislijo, in me prašate, pri katerih je pravo keršćanstvo. — Nauk cerkve bil je vedno čist, pošljemo Vam apostelne in pisma, da Vas tega učimo, ne pozabite kakor za novo sadiko za se skerbeti. Ako so Vas učili le resnice, nam je vse eno, od kodar pride.

Papež v tem pismu razun povedanega še določuje o raznih obredih, in ker pozná surovost Bulgarov, kar se tiče ravnanja s hudodelniki, dela na to, da zmanjšuje njihovo grozovitost. „Prostovoljno naj hudodelnik obstane, ne pa s silo.“*) Graja tudi navado za vsak manjši prestopok smertno kazen dati, naj svetuje in gospoduje vljudnost in zmérnost.

Vsak nepristanski človek mora priznati, pravi pisatelj „o bulgarski zvezi,“ da za Bulgare od papeža predpisana vstava bi bila zmožna jim v kratkem času odpreti vrata evropske izobraženosti. Bila je nesreča za to ljudstvo, da je imelo razkolniške Greke sosede, in da se njihovemu zvitemu vplivu ni moglo izviti.

Le tá druga spreobrnitev kralja Bogorisa je bila do smerti resnična. Prepustil je prestol svojemu sinu, postal mnih, in ostanek svojega življenja je prezivel v kesanju in zderžljivosti. Iz tega samotnega življenja ga je iztergalo nezberzdano življenje in brezbožnost sinova. Podal se je k sinu, ojstro mu očital vse pregrehe, in pričujoči so mu priterjevali. Tega svojega pervorojenega sina je ukazal silo hudo kaznovati, svojega drugega sina pa je na prestol posadil. Šel je zopet v samotno življenje, da bi svoj ték zveličavno dokončal.

Ob času vladanja Bogorisovega je bilo katoličanstvo na bulgarskem ljudstvo že močno ohlalo, pa krivovera Focijeva, politiške razmere, nezvestoba škofa Grimvalda,**) ki je Bulgarsko pod carigradsko cerkveno oblast hotel spraviti, še marsikaj drugega in naposled greško regovljenje — vse to je poderlo delo pravičnega kralja, in ljudstvo je prestopilo k greško razkolniški cerkvi. Odpadek ta zgodil se je za časa patrijarha Mihaela Cerularija.

Sv. Metodij in Ciril odšla sta na Moravsko.***)

*) Tako so učili papeži, tako je učila sv. cerkev; nikoli pa ne trinoštva, kakoršnega jim natvezajo dandanašnji zapeljavenci in sovražniki keršćanstva. Vr.

***) Grimvald je šel z zakladi v Rim, da bi papeža preveril, bulgarski kristjanje se morajo carigradski cerkvi oddati. Bil je od papeža Janeza VIII izobčen.

***) Sv. Metodija so pri papežu Janezu VIII zatožili, da krivo vero uči, ker je v slovenskem jeziku službo Božjo opravljal. Šel je v Rim se opravičevati in vernivši se na Moravsko k kralju Svatopolku prinesel je papeževo pismo seboj. Njegov obseg po „La Bulgarie chretienns“ je sledeči: „Da damo dolžno hvalo Vsi-gomogčnemu, poterdimu po modrijanu Konstantinu (Cirilu) iz najdeno slovensko abecedo in zapovemo, da se čast in delo na-

Ciril je pozneje v Rim se vernil in je postal mnih. Umerl je 14. febr. l. 869, pa njegovi ostanki se še do današnjega dne niso našli.

Po odhodu škofa Grimvalda so Bulgari greškega nadškofa sprejeli, ki je mnogo družih škofov posvetil. Greški mnih so ljudstvo učili, razkolništvo se je razširjalo in maniheizem je dobil svoj začetek. Naslednji razkolništvu vdani kralji mislili so le na podjarmljenje. Vsled nekterih zmag vzderževala se je Bulgarska do leta 1018, in je postala greška provincija.

Ta čas so se godile v resnici velike reči. Kralj Simon je oropal Macedonijo in Tracijo, vzel mesto Drinopolje in se dal bizanškega kralja oklicati; pred carigradskim zidovjem je sklenil s cesarjem Romanom (923) mir, pozneje pa je pridobil Serbijo. Njegov naslednik Peter (927—969) je pa zgubil vse, kar je pridobil njegov prednik. Za časa Samvela je bila Bulgarija za kratek čas zopet dobila svojo samostojnost, cesar Bazilij II pa je postal gospodar cele dežele, 15.000 mož v robstvo obsodil in jim oči iztaknil, le vsakemu stotnemu iztaknil je le eno oko, da je zamogel voditelj v domovino drugim nesrečnim biti. Samvel je umerl zbog bolečine in strahu, in to je bil smertni udarec za njih prostost. Še le leta 1186—1197 so Valahi, ki so se v Bulgarijo preselili, ustanovili vlaško-bulgarsko kraljestvo. Cesar Janez Lepi (Kalogiovani) se je (1179—1206) v tem času zarad zmag preslovečega storil.

Hotel je Janez bizantinskega vpliva oprostiti se, toraj je prosil papeža Janeza III, naj mu dodeli krono, on pa obljubi z vsim ljudstvom z rimsko cerkvijo združiti se. Ko mu je papež dovolil, za kar ga je v zviti ponižnosti prosil, dal je določnih spričeval svoje nezvestobe. Pozneje je premagal in umoril cesarja Balduina (1205), leto pozajeje pa ga je cesar Henrik premagal in pri Saloniku je konec storil.

Janezovi nasledniki so le še komaj životarili. Kralj Janez je oropal Varilasa ali Borisu (1207—1217) prestol, ta pa je zvezo storil s Teodoksom-Angelnom in ga je vkljub Latincem spoznal cesarja carigradskega. Pozneje pa ga je vjel in mu oči iztaknil. Leta 1235 je dal sebe cesarja oklicati. Misli se, da se je že leta 1237 z Latinci zvezal, pa jih zopet izdal.

Malo časa potem so Madjari Bulgare napadli in so jih prisilili, da so jim vsako leto veliko denarjev plačevali. Na vse čine si je Janez Aleksander (1332—1338) prizadeval oprostiti se, ali ni se mu posrečilo zarad svojih pregreh. Živel je z judinjjo, in nezakonskega sina z njo je hotel na prestol spraviti. Zato je vstal upor in voditelj mu je njegov lastni Strabomir, ki je Turke na pomoč poklical (1361), da bi svoje vladanje vterdil.

Kadar Bog ktereга kaznovati misli, mu zbega pamet, pravi stari slovanski pregovor, in taka se je godila Bulgarom. — S tolikimi pregrehami in s kervjo omadeževani, s pregrehami, ktere se dajo le po tadanji stopnji izobraženja razumeti, udani laži in nezvestobi, so proseče roke tje stegovali, kjer je že zdavno nesreča in kazen za nje pripravljena. Leta 1396 Bulgarije ni bilo več, in na njenem mestu so le še turški okraji. Štiri stoletja in pol so Bulgari prestajali terpljenja, preganjanja in poniževanja, in svet jih je pozabil. V začetku so bili zmagovalci Carigrada, pozneje pa so prejemali ravno od onod hude udarce.

(Dalje nasl.)

šega gospoda Jezusa Kristusa v tem jeziku oznanuje, ker nam je v svetem pismu ne le v treh jezikih, v hebrejskem, greškem in latinskem, ampak v vsih zapovedano Boga hvaliti: „Hvalite Gospoda vse ljudstva, ljudstva molite ga vse.“ (Ps. 117.), in ker so aposteljni v vsih jezikih velikost in mogočnost božjo oznanovali...

Kaj so storili, kaj se namerjajo?

Leta 1860 so ropnili v Neapel, in po izdajstvu so pregnali kralja Frančiška II, kakor tudi druge prestole na Laškem. Kdo?

Liberalubi in mavtarji.

Frančišk II je pisal do vsih evropskih vladarjev: „Za kar je prašanje v kraljestvu obojne Sicilije, je prašanje za bitje ali nebitje vsih družih samosvojnih držav.“ Pa vlade ga niso slišale.

Padel je kralj Oton v Grecii; padel cesar Maksimilijan v Mehiki; padel kralj Juri v Hanoveru; padla sta volilna kneza Miroslov Viljem hesenski in Adolf Viljem nasavski; padla je španjska kraljica Izabela II; padel je Napoleon III, visóki steber tiste nevtikljivosti v tujo pomoč, ktera je vergla s prestola imenovane vladarje. Verglo je mavtarstvo je in lažiliberalstvo.

Roparstvo je prekucnilo naj pravičnisi vsih prestolov: papež-kralj je jetnik svojih roparjev. Evropska diplomacija je zopet molčala in molči, ker se mavtarjev boji, kolikor ni z njimi v bratovski ljubezni. S tim daje tako rekoč dovoljenje k vojski zoper monarhiško načelo.

Rogovileži jasno govoré, kaj hočejo. Lui-Blanc pravi v svoji zgodovini francoskega punta: „Papež, ki ga hočemo vreči, je sicer duhoven kralj, pa kralj je. Ako je enkrat veržen, drugi sami po sebi za njim nasledvajo.“ L. 1852 je veliki rovarski odbor v Londonu rekel pod predsedstvom Ledru-Rolin-a: „Bodite že pametni! Da Evropa ne bo imela nobenega kralja več, mora Rim papeža zgubiti. Vsak ud nove družbe naj bo svoj lastni papež in kralj.“ — Macini je rekel 15. grud. 1858: „Ko je kdaj papež veržen, potem svojih podpor oropane samoderštva popadajo same od sebe.“

— Kteri pospeševajo padec Rima, kteri so zoper to, da se sv. Očetu poverne, ti so izdajavci prestolov in držav, — in ker so prekucevanja za narode same naj veči nesreča, so taki rogovileži in njih prijatli tudi izdajavci narodov. Ne čudimo se toraj, da si Prus sam, če tudi krivoverec, za prvo nalogo šteje, papežu poropano nazaj dati, kadar bode po vojski shod za vesoljni mir. Otevec prav za prav pa bode katoliško ljudstvo, ktero povsod svoj glas povzdiguje za rešenje jetnika sv. Očeta, in s tim za rešenje svobode, ktero tisti teptajo, ki pravijo, da se zanjo poganjajo.

Med tem pa so v nesrečno Francijo ravno poslednje dni se dervili od vsih strani rogovileži in bogoropniki, ki jezo Božjo dražijo, ki se že tako izliva nad razuzdano Francijo. Garibaldi, Frappoli, Kastelar, Orense, Bozak in drugi so žalostni vitezi, ki jih vleče republika Francoskemu v pomoč. Prederznost tacih ljudi je brez meje. Garibaldi je vkljub nasprotovanju generala Cambriota in poglavarja Kellerja se polastil poveljstva nad prostimi lovci v Vogezih. Španjolec Kastelar je 9. okt. v ognjenem govoru rekel v Turonu: „Tudi jaz sem republikanec in vidili bomo Francijo zmago obhajati zoper njene sovražnike, kakor l. 1792. Ona bo poderla fevdalstvo, kneze (vladarje) in njih mlajši... Živele romanske republike!“

Tako upanje si delajo rudečkarji. Kaj pa bo Bog dustil, to je skrito. Potreba je moliti — posebno, da bi Bog naše dežele obvaroval vojske in drugih nesreč. Pravičnega molitev oblake predere.

Je mar to naključje.

Božje sodbe se prečudno razodevajo v sedanjih dogodbah. Božja roka, pravi eden nemških listov, je perve dni kimovca 1870 Napoleona III pograbila, skorej ravno tisti dan kakor je on pred nekterimi leti italijanskemu generalu odkaz dal rimsko deržavo pograbit. Števila se v tej Božji sodbi čudno vjemajo. Tisti dan ko je

Napoleon svoje kerdela iz Rima utegnil, se je umaknila sreča od njegovega vojaštva, bil je v prvo (4. avg.) tepen pri Weissenburgu; 18. avg., v rojstni dan tistega, zoper kterega se je Napoleon naj huje pregrešil, je bil tepen v drugo pri Metzu; in v obletnico od njega nasnovane bitve pri Kastelfidardi (kjer je bila papeževa majhna vojska napadena in mesarjena od silnih trum Sardinov), je zgubil tretjo in zadnjo zmago pri Sedanu, in ločiti se mu je bilo kakor jetniku od cesarskega prestola in svoje dežele. Pustimo Napoleona III njegovi lastni vesti; naj bi spoznal in obžaloval zmote, ki jih je storil v svoji politiki zoper Rim. In ako bi še kdaj kacega Napoleona roka Božja na prestol posadila, naj bi se dal podučevati z osodami, ki so zadevale Napoleona I, II in III ter se opominjati, da udarci zoper skalo sv. Petra poprej ali poznej zadenejo mahovca samega.

Tudi v tem, kakor pravi dr. Hülskampf, se vidi roka Božja, da mir, ki je bil že štiri leta v vedni nevarnosti, se je ohranil na tanko do tistega dneva, ob katerem se je razločilo veliko cerkveno prašanje (nezmotljivost.) — Naj kdo taji tukaj gospodovanje roke Božje, če more: — če tudi z vsimi liberalnimi časniki zakriva oči, more in mora viditi previdnost pravičnega Sodnika.

Spake napredkove.

(Konec.)

Nejevera je jako spretna, ter neutrudno priporoča in razširja spačene načela. Vzlasti veliko pripomore k spačenosti tisk. Pač lahko velimo: tisk in branje dobro služita, a zveržena kakor naše dni, hudo gospodarita. Vsakteri spisi se mečejo med ljudstvo, spisi z lepimi, mikavnimi naslovi, v vabljivi obleki in po neverjetni ceni, pa edino zato, da bi se vera kristjanska uganjala, in sramežljivost kristjanska gerdila. Takole zná, takole si pomaga spačeni napredek. Slovensko prsto ljudstvo je pa nekoliko še zavarovano pred takimi vadami, ki jih nastavljajo satanovi ribiči, zavarovano še nekoliko pred liberalnim tiskom; pač pa pade nanj mnogo strupenih slin iz ust liberalcev, ki beró tujejezične knjige, in ono, kar so brali, prežekvajo, in potem veržejo ljudstvu, češ, takole se bere v takih in takih bukvah. Prava dušna kuga so taki liberalci, ki so sem in tje naseljeni, in pa mesta, iz kterih izvira kalna voda natrošena po nečednosti, pravi spaki napredkovi. Na take liberalce je treba paziti, da ne skisajo ljudstva s plesnjivim podčepnim liberalizmom.

Ogibajte se takih satanovih ribičev, lažnjivih prerokov, nikar ne hlastajte po njihovih vadah, da vas ne potegnejo v časno in večno nesrečo. Kteri vero čertijo, niso vaši prijatelji, kakor se vam hlinijo, ampak sovražniki. Po njih sadu, njih govorjenji, djanji, obnašanji jih bote spoznali. O njih veljajo besede: To je vaša ura, to je moč teme. In nihée ne more utajiti, da ima hudi duh res velik vpliv na misli, besede in djanja človekove, če opazuje zvijače in zlobnost, ki merijo na kristjanstvo. Hudi duh bi rad s pomočjo lažnjivega liberalizma kristjanstvo zaterl, da bi novo poganstvo zrastle na njegovem grobu. Tako dela, tako divjá le pekel, to tedaj ni človeška hudobija, to je moč teme. Dan danes se ne ometa ta ali ona verska resnica, taji se vse od kraja, taji se razodenje Božje, zametajo se čeznaturne resnice, in to je živo sovraštvo zoper Boga.

Kdor pa tako ravná, taki tudi zametuje pravo človeško srečo, taki po peklenko divjá proti človeštvu, on ga vničuje, takemu je človek manj kot brezumna žival. Človek, stvar Božja, je takim razsvetljevalcem neznamen drobec (atom) v neizmernem prostoru nebesnem, penica, ki — češ da — berzo mine, — gnoj, s kterim

se gnoji zemlja. Ali ni tedaj to moč teme, kakor govori večna Resnica? Ali je človek kaj na dobičku, ako sprejme takov nauk? Ali je to kakova čast človeku? Bog se usmili, čast! Kakova čast, če mora človek stati za brezumno živalijo, če se ona bolje glešta kakor po Božji podobi vstvarjeni človek? Ali bodo ljudje po takem nauku ložej, zadovoljnije živeli? Ne, kajti lažiliberalizem vničuje pravo srečo in veselje, liberalski nauki sramotno žalijo človeštvo, in mu naj hujšo krivico delajo, kajti človek nosi v sebi hrepenenje, ki ga svet ne more vpokojiti. In res je to, sv. Avguštín piše: „Moje serce ne miruje, dokler ne počiva v tebi, o Gospod.“ Kdo tedaj ima prav, ali psevdoliberalci, ki tajé Boga, nebesa in pekél, ali sv. Avguštín, ki mirú in zadovoljnosti pričakuje pri Bogu?

Ljubi Slovenec, pusti lažnjive preroke, ne poslušaj jih, ogibaj se jih; kajti njihov dih je strupen. Ne daj se jim premotiti, derži se sv. cerkve, ki se ni postarala ne kakor lažejo nasprotniki, njeni verski nauki in čednostne postave se nikoli ne starajo, kakor zlato ne; vedno so blažilne, zdravilne, zveličavne, in se popolnoma spologajo s pravo vedo, z omiko in z napredkom našega časa. Nesramno je obrekovanje hudobnežev, da sv. cerkev je samo še za nevedne otroke, za vražaste ženice, za otročje starčke. Nikari se ne daj preslepiti takovim čenčam, in če ti očitajo neomikanost, povej jim, da neolikani so oni, ker so nejeverniki in zaničujejo vsacega, kdor veruje, pobožno živi, ter pričakuje večnega življenja. Ako se daš zapeljati takim sleparjem, ako sprejmeš njihov liberalizem, pa zapraviš sveto dedšino svojih očakov, podoben bodeš zgubljenemu sinu, ki je zapravil dedšino očetovo, in zadegavši jo ni vedil drugega, kakor da je šel svinje past. Tudi ti, ljubi Slovenec, ako zapraviš dedšino svojo, keršansko življenje, tudi ti bodeš nesrečni, zgubljeni sin, ki se bodeš rad ali nerad ponižal pred prevzetnimi liberalci in boš pasel njihove svinje — spake, pregrehe, in za plačilo bodeš prejemal — puste otrobe.

Fr. Strukelj.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Shod katoliških móz. (Konec.) Kar sovražniki sv. prestola z vso hinavščino, z vsimi zvijačami in lažnjivimi obljubami, z vsim podpihovanjem in podkupovanjem, z vsim obrekovanjem in gerdim pisanjem, kar z bodali in napadi, kar z vsim zlatom si pridobiti niso mogli: to so s silo vzeli. Kakor pravi roparji z orožjem v roki pri belem dnevu so 20. sept. mesto Rim napadli. Hrabro, prav junaško so se papeževi vojaki branili, in čez 4 ure le s težkim srcem in s solznimi očmi svoje orožje odložili, ko jim je bilo to od papeza zapovedano, ker sv. Oče niso hotli, da bi se bilo še več kervi prelilo. Tako je prišlo mesto v oblast sovražnikov. Da bi pa ti roparji zamogli po časnikih naznanovati, s kakošnim veseljem da so bili v mestu sprejeti, peljali so seboj derhai — pravi izveržek človeštva — hudobne, nemarne moške in nesramne ženske. In ta derhal je ob enem z vojniki vred šinila v mesto, ter krohataje se podila po ulicah in brez nehljeja roparjem slavo (evviva) vpila. Ali derhal, kateri so se tudi kmalo nekteri malopridni Rimljani in potepuhi pridružili, pri tem ni ostala. Kjer koli so zagledali papeževe vojake, so jih zaničevali, jim v obraz pljuvali, marsikterega še celo ranili, čeravno so bili papeževi vojaki že poprej orožje odložili. Kdor je imel priliko o ti reči kaj več brati ali slišati, kako da se je papeževim vojakom godilo v Rimu in na popotovanji skoz laške mesta v domovino, pravična nejevolja ga je móгла obiti, da so olikani Lahi v tako omikanem 19. stoletji take gnjusobe početi mógli. O da bi se ne bilo to nikoli zgodilo! Zakaj naj večí madež našega stoletja ostane

gerdo djanje, katero se je storilo 20. sept. Zato je kardinal Antoneli v papeževem imenu na vse evropejske vladarje pisal, ter jim naznanil v nebo vpijočo krivico, kakoršne se je sardinski kralj krivega storil.

Lahi se sicer ponašajo z glasovanjem 2. oktobra. Ali kaj je bilo to glasovanje? Nič drugega kakor velika sleparija in goljučija. Zakaj gotovo je, da pravih mestnjanov, rojenih Rimljanov, je malo glasovalo za Viktor Emanvela; in kateri so glasovali, ko še celo pravice za to niso imeli; so glasovali fantalini od 12—16. leta. Glasovali so tujci, ktere so iz vsih krajev cele Italije tje tirali kakor rojene Rimljane, katerih mnogi krako in malo niso bili v Rimu rojeni, še celo mesta niso morebiti prej vidili. Pa dali so se tje peljati, ker je bila voznja zastoj. Gotovo je, da mnogi so trikrat, tudi štirikrat svoj „da“ oddali. Neki Francoz je sedemkrat svoj glas oddal. Storil je to, da se je sam prepričal, kako malo da se je pri glasovanji pazilo. Sej se vé, da mnogi so se dali tudi z denarjem pokupiti, da so svoj „da“ nesli k verču. — Ne smela bi se tedaj Italija z 2. oktobrom ponašati, temuč veliko bolj sramovati se, ker ravno to glasovanje kaže, kako krivično je bilo njeno ravnanje, ko se je Rima polastila, češ: da Rimljani sami so kralja Viktor-Emanvela za to prosili! Rop ostane rop, naj se tudi zakriva s to ali uno besedo.

In kako je zdaj s sv. Očetom? Papežu se godi kakor jetniku. To so sami izgovorili v pismu, ki so ga pisali na vse kardinale. Rekli so, da so prostosti oropani, ker pošte so v rokah sovražnikov, tako da si ne upajo kacega pisma pisati, boječi se, da bi ga na pošti ne odpečatili in prebrali. Jetnik so, ker vojaki so neki še celo preiskovali obleko teh, kateri so sv. Očeta obiskovali.* V resnici! prava sramota za laško kraljestvo. — Da papež po vsi pravici pravijo, da so prostosti oropani, se lahko sprevidi tudi iz tega, ako pomislimo, kakošne može da je laško kraljestvo na perve vradne mesta v Rimu postavilo. Perve in naj imenitniši službe zasedajo možje, kateri so bili pod tem papežem ali kazni zapadli, ali saj njegovi hudi sovražniki bili. Bodo zdaj, ko so njegovi gospodarji postali, mar njemu bolj vdani in prijazni? Sv. Oče vejo, kaj imajo od takih pričakovati, zato se pritožujejo, da so prostosti oropani! —

Slišali ste pr. gg. kaj da se je z Rimom 20. sept. zgodilo, in kakošna je zdaj osoda sv. Očeta. Pa vedite, da ravno to je prebudilo katoliški svet. Vzdignili so se katoliški možje cele Nemčije, ter zbrali v mestu Fuldi in jeli oporekati zoper polastenje Rima. Iz enacega namena so se zbrali rokodelci v mestu Cahen-u (Achen), ter so željo naznanili, naj tudi po drugih mestih delavci in rokodelci enako oporekajo. Povzdignili so svoj glas zoper v Rimu storjeno silovitost Angleži in Francozi, ter so poslednji rekli, da kakor hitro bo njih zdaj toliko nesrečna dežela sovražnikov oprostena, hočejo papežu iti na pomoč. Zbrali so se danes, kakor so nam ravno prej naš visokospoštovanj predsednik dr. Costa naznanili, tudi katoliški možje v Švici — in sicer v Genfu, ter imajo enak namen kakor mi zdaj. Oporekovali so že tudi v Beču; in v več krajih na Stajerskem. Posebno lep pastirski list so v ta namen izdali in na svoje verne poslali škof Briksenski, kterege polovico ste že lahko v Danici brali. Rekli so: „Mi studimo to djanje v imenu pravice. Zakaj z nobenim djanjem se še ni pravica tako z nogami teptala, kakor ravno s tem. — Mi milujemo in studimo vzetje Rima v imenu vladarskega načela. Kakor so papež zgubili svoj prestol, tako bi se lahko zgodilo vsakemu drugemu vladarju. — Studiti moramo vzetje Rima v imenu vere, ker vera pravi, to

* Pravijo sicer, da to je sv. Očetu v prid, da bi jih kje kdo s kakim skritim orožjem ne napadel.

vzetje ni samo navadni rop, ampak je cerkveni rop, je božjeroparska hudobija. — Zoper polastenje Rima moramo še dalje oporekati v imenu splošne sreče keršanskih narodov in keršanskega reda na svetu. Zakaj le tam je prava sreča, kjer vlada in cerkev vzajemno (v prijaznosti) delate v blagor podložnih. Ta vzajemnost se je pa ravno v Rimu zdaj razderla: zato oporekamo. — To prigodbo moramo poslednjič in sicer prav posebno milovati in studiti v imenu katoliške cerkve. —

Vikši poglavar sv. cerkve ne smé nobeni deželski oblasti podložen biti, da more svoje svete dolžnosti prosto in brez vse zavire po Božji volji dopolnovati. To pa je le tedaj mogoče, če papež živi v mirnem posestvu svojega mesta in svoje dežele. Zakaj ako nisi, dragi poslušavec, toliko srečen, da bi lastno hišo posedel (jest saj je nimam), dobro veš, kako da se je v več rečeh po gospodarjevi volji treba ravnati; ako tega ne storiš, prisiljen boš si družega stanovanja poiskati. Tudi je slehernemu znano, da služabnik ali vradnik mora plešati kakor predpostavljeni godejo; če ne, ga denejo v pokoj, ali še clo službo zgubi. Kje je v takih okolišinah samosvojnost? Ali se bo pa vidnemu poglavarju sv. cerkve mar kaj drugač godilo — njemu, kateri ne stanuje več v svojem lastnem mestu in kateri ima plačo zanaprej dobivati od sardinskega kralja? Cerkevna zgodovina nam v ti reči zadosti pové, kako da se je takrat godilo, ko so prišli papeži pod oblast kacega vladarja. Mesto Avinjon nam to spričuje. Kar se je pa že godilo, se lahko še tudi zdaj zgodi; zato kličejo ter se grozijo vsi pravi katoličani pri tej silovitosti, ki se je zgodila v Rimu.

Ako pa pravi katoličani po vsih krajih svoj glas povzdigujejo in svoj protest izrekujejo zoper tisto silovitost, kakoršna se je zgodila 20. sept.; bomo mi katoličani na Kranjskem in zlasti v Ljubljani mar k temu molčali? Zakaj naše molčanje bi bilo poterjevanje roparskega djanja. V imenu kranjskega naroda in pričujočega slavnega shoda povzdignem toraj svoj glas rekoč:

1. Milujem in studim to krivično djanje kakor človek. Zakaj tu ni vprašanje: ali sem Nемеc ali Slovenec; ali sem katoličan ali protestant; ali sem jud ali ajd. Ne! Tu se le vpraša: Ali sem človek? Da! moram odgovoriti. Kakor človek pa nikakor ne moram take silovitosti poterđiti; ker sama moja pamet, in moj notranji glas temu nasprotuje. Česar je pa serce polno, od tega tudi usta govore. Zato povzdignem svoj glas zoper vzetje Rima kakor človek!

2. Pa, predragi, jest in ti nisva samo človek; mi smo tudi lastniki, posestniki. Ti posestvaš svojo hišo, svoja zemljišča; ti imaš rokodelstvo, ali kramo, ali kako drugo prodajo. In ako bi tudi vsega tega nič ne imel, je vender suknja, katero imaš zdaj na sebi, tvoja lastnina. Če bi pa mi prepustili, da bi pravica močnejega k veljavi prišla, je slehern v stanu in bi imel tudi izgovor, tvojo sukno zahtevati; in ako bi se ti branil, ti jo siloma sleči ter jo sebi obleči. Vem, da bi tebi kaj tacega ne bilo ljubo? Ali bi se pa smel pritožiti? Kar bi bilo močnemu kralju pripušeno, ali bi se ne smelo tudi drugemu močnemu pripustiti? Zato oporekamo zoper pravico močnejega, ker tako hočemo tudi svoja posestva in svojo lastnino zavarvano vediti.

3. Mi smo tudi državljani — in kar moram še posebno povdariti — avstrijski državljani, in kakor Avstrijanci moramo vzetje Rima sosebnno čertiti in mora se nam to vzetje gnjusiti. Zakaj če bi mi s svojim molčanjem poterjevali, da se narodnost smé po laški šegi razumeti in k veljavi pripraviti: s tem damo Viktor Emanuelu ob enem pravico, da bo smel še marsiktero deželo našega lepega cesarstva pograbit. Ker gotovo je

(sam sem se tega lansko leto na svojem popotvanji prepričal), da južno Tirolsko je laško. Ako se je sardinski kralj polastil papeževih dežel, ker so laške; mar ne bo tudi roke stegnil po naših laških Tirolah? — Laško se pa govori tudi v Gorici in v Terstu; v Istrii in Dalmaciji. Ne bo li zedinjena velika Italija tudi teh mest in teh naših krajev zahtevala? In da bi svoje kraljestvo bolje obmejila, zna poslednjič tudi našo domovino požreti. Pa ravno tega ne želimo in nočemo; zato protestiramo.

V našem cesarstvu pa stanujejo tudi Nemci tako v nemških Tirolah, na Avstrijskem, zgoinjem Štajerskem in Koroškem. Kdo bo branil, ako bi mogočni, zmagovavni Prus nemške Avstrijance hotel zediniti z veliko Nemčijo?

V našem cesarstvu še stanujejo tudi narodi, katerih mati je Slava. In ko bi Rus, ta marsikteremu na Avstrijskem toliki bavbav, svoje močne roke stegnil ter vzel naši ljubljani cesarski rodovini vse Slovane, kdo bi zamogel cara kake krivice obdolžiti? Če je Viktor Emanuelu pripušeno Lahe papežu vzeti, s tako pravico bi smel tudi Aleksander II našemu cesarju Slovane vzeti! Ali ravno mi Slovenci tega ne želimo in nočemo. Zatoraj oporekamo kakor pravi Avstrijanci zoper sprejetje Rima v laško kraljestvo.

4. Smo pa tudi verni kristjanje in kakor taki spoznavamo tiste postave, ki jih je Bog sam na sinajski gori dal. Sedma teh zapoved pa pravi: „Ne kradi!“ — ne ropaj! Storjeni rop nad Rimom je toraj zoper keršansko vero. Zato pa tudi prav očitno obžalujemo, da je ravno keršanski kralj tako z nogami teptal postave Božje.

5. Mi pa nismo samo verni kristjanje, ampak tudi katoličani, tedaj otroci rimsko-katoliške cerkve, sinovi sv. Očeta; in ravno zato studimo iz globočine serca tisto grozovito silovitost, ki se je nad Rimom storila. Moja mati je bila oropana, mojemu očetu se je njegovo pravično posestvo siloma vzelo! tako mora slehern zmed nas zalovaje reči.

Zato povzdignemo svoj glas ko katoličani, ter v naj pravičnisi jezi kličemo: Našemu sv. Očetu se je naj večji krivica zgodila!

Tako je, m. lj. poslušavci! in zato ne moremo in ne smemo molčati. Na ves glas moramo tudi mi klicati in svoj protest zoper božje-roparsko hudobijo naznanovati. In tako oporekvamo zoper polastenje Rima ko človeki, ko posestniki, ko avstrijski državljani, ko verni kristjanje, ko katoličani, ko otroci katoliške cerkve in ko sinovi sv. Očeta Pija IX, ter serčno želimo, da bi eden ali drugi mogočnih vladarjev se prav kmalo vzdignil, sv. Očetu kakor nekđaj Pipin ali Karol veliki na pomoč hitel, sovražnike sv. cerkve premagal, in papeževe dežele zopet sv. Petru pridobil, da bi z naj večim veseljem zopet zamogli klicati: Trikratna slava Piju IX, našemu papežu-kralju!

Pravda zoper Tagblatt zarad obrite in pomalane svinjske glave. — Tagblatt je med drugimi lepotijami v prid in blagor luči ter olike po Slovenskem pisal tudi to, da mežnar na Brezji, znani božji poti, kaže obritega rudeče pobarvanega prešiča, češ, da je to v prešiča spremenjen kerčmar iz Korotana, pa da zato pobira po 10 kr. od obilnih gledavcev. Zavoljo tega naznanila v listu inteligencije se je mežnar Miklavčič čutil razžaljenega in je tožil Tagblattovega vrednika za kaljeno poštenje. Obravnava je bila 27. okt. pred potrojnjo. Vrednik Tagblattov je Otomar Bamberg, ki se pa z vredništvom skor nič ne peča, kakor je bilo iz obravnave viditi. Torej toliko ložej vsakteri osat in plevel iz tega lista raste, ker se le očmi z njim pečajo namesto pravega očeta. Predsednik je bil g. Lušin, pri-

sednika gg. Kaprec in Perko. Porotniki pa: Češko, Auer mlajši, Šemerl, Šlehter, Raih, Ludvik, Kaiser, Šlafer, Daks, Treun, Božič, Vajdinger in ko namestnik Štelba. Tožnik namesto Miklavčiča je bil dr. Razlag, zagovornik zatoženca dr. Schrey.

Bamberg je rekel, da omenjenega spisa ni bral, poslal ga je kar tako v natis, in bral ga še le, ko je bil list razposlan. Kar ste dvé priči povedale o rečeni pravljici, je rekel dr. Razlag, da to ni nič drugega kakor „babje kvante“ (Weibergeklatsch), ki sta jih pri pericah in sicer pri kaki babici slišala, kakor sta sama rekla, in pa le kakor pravljico; da je kdo gledat hodil ali da je mežnar razkazoval glavo, tega nihče ni vedil poterjeti. Tedaj je tisti „faktum“, ali da je to resnična dogodba, popolnoma izmišljen. Torej meni dr. Razlag, naj se pričama ne dá prisega; vendar to sodnijstvu prepusti. Tagblatt bi bil potem takem „babje kvante“ za resnične dogodbe po svetu razširjal, kar ni odveč lepo za list, ki se hvali, da umno in olikano gospodo zastopa. Za faktorja Rüttinga pa, Luterana iz Meklenburškega, je svetoval, da naj bi prisegel. Pravil je le-ta, kako se navadno godi vredovanje in natiskava Tagblattova. Pismo žandarja Sebenikar-ja, z Erdeljskega, s pridjanim naznanilom dunajskega „Freimüthige“ pravi, da so se povsod Kranjcem posmehovali zaradi prešičje dogodbe, to je, pravljice ali „babje kvante“, ki jo je Tagblatt po svetu raznesel.

G. fajm. Sajovic, tudi poklican, je to pravljico imenoval nesramno laž, in štel jo je med navadne vestorije, kakoršne raznašajo berači in potepuhi. Dogodbo o svinji in mežnarji je zvedil še le iz Tagblatta. Mežnar in ljudje so se čudili, kako da se take reči očitno naznanujejo. Mežnar je bil močno nejevoljen in se je posvetoval, kako bi se mogel opravičiti. Prašan od dr. Schrey-a, kaj meni o namembu Tagblattovi, je mirno odgovoril: Zdi se mi, da ta list živi ob samem škandalu. Predsednik Lušin je rekel gosp. fajm. Sajovicu, da je prav ravnal, ker se je potegnil za čast cerkve. („Slov. Nar.“ pristavlja: „Splošnja nevolja in začudenje med nemčurji.“)

O dr. Razlagovem in dr. Schreyevem govoru bomo prihodnjič kaj povedali.

Obravnava se je končala po enajstih po noči. Porotniki so izrekli: 1. da O. Bamberg kakor odgovorni vrednik ljubljanskega Tagblatta ni razžalil poštenja tožnikovega — vsi enoglasno; — 2. da omenjeni spis ni bil zmožen tožnika na pošteni razžaliti v zmyslu kazenske postave — z 9 zoper 3 glase; — 3. da vrednik ni svoje dolžne vredniške skerblijivosti zanemaril — s 6 glasovi zoper 6.

Iz jezerske doline se naznanja v „Kärntn. Blatt“, da se ondi razlija povodenj kužljivih knjižur, s kterimi liberalni mračnjaki novošegne nauke (to je, laži) zoper papeža in cerkev med ljudstvo razširjajo. — Mnogi liberalci niso nič modrejši kakor tisti pastir, kteri volkove v jagnje preoblečene med ovce zažene. Najpred bodo raztergali ovce, potlej pa tudi pastirje. Liberalci vpijejo zoper vraže, sami pa naj gerši vraže in lažnjive nauke med ljudi trosijo, in kadar bodo ljudi dosti spali, pohujšali, jim vero in čednost poropali, potem ne bo nikogar več vest pekla, ako tudi brezvrnega liberaluha napade, okrade, oropa, ali kakor si bodi terpinči in poškoduje. Vidil sem velikrat po pašnikih cele čope strupenih zelišč, ki se jih nobeno ne dotakne; liberalci pa pod zagrinjalom svobode in liberalizma sami sebe in bližnjega z naj kužljivšimi bukvami, časniki in spisi pitajo in ostrupujejo, ter so neumniši kakor voli in jareta, ki se strupa vedó verovati.

Kača hude vesti, ki sama sebe ujeta in druge na vse strani grize, se je pokazala posebno te dni v

v Tagblattu. Obravnavala se je pravda ubozega, vse-skozi poštenega starčka mežnarja na Brezji. Ostudna in neumna kvanta, ki bi je pameten človek še v pošteni družbi ne pripovedoval, je Tagblatt sprejel in jo za resnično dogodbo razglasil ter s tim oblatil deželo, da je Kranjcev na tujem sram svoje domačije, in da se priprosti ljudje po Gorenskem čudijo: kako je to mogoče, da se tolike neslanosti razglasujejo; v zadrego je spravil „inteligencijo“, ki jo meni zastopati; neizbrisljivo liso pa si je vtisnil sam sebi, ker se toliko rad baha s „fortschrittom“, s svitlobo, s svobodo, ki se mu toliko sanja, kako razširja te človeške blagôte! — Kaj je tedaj storiti v taki zadregi? Kako se iz mlakuže rešiti? . . . Tagblatt ima občinstvo za precej berlavo ter si misli: Čaki, jo bom že zvil! Gre tedaj in vso svojo lastno „nadlogo“ zlija na tako imenovane „klerikalce.“ To ti je rogoviljenje in krič čez božjo pot Brezje in „Wunderschwindel“; čez „heimliches Treiben“, ki ga nikjer ni razun v zvijačni in obrekljivi tagblattarski glavi; čez „temne kertove ljuknje“, po kterih sam Tagblatt brodi; čez shod katoličanov v Ljubljani, čez papeža, in kdo vé, čez kaj še vse! (Sej ravnokar je celo razdjanje papeževe oblasti glorificiral za svobodo, za napredovanje, kakor je malo poprej terdil, da se rimski rop da „moralčno opravičiti!“ . . . Tedaj: Rop dopušen, — rop svoboda, — rop napredvanje?! Ta je tagblattarska.)

Bo mar Tagblatt s takim rogoviljenjem, s takim valjenjem svoje sramote na druge sam sebe opravičil, očistil? Mu bo svet verjel vse njegove laži, natolcevanja, gerdjenja? Upamo, da niso še vsi glave zgubili, in da tudi taki, ki so se po Tagblattovih strunah vertili, bodo spoznali, v kakošen prepad jih dervi taka prederzna in hudovoljna vertoglavnost.

Iz Komenda. Dostavek k Brencetovemu življenju. V Komendi so sami šolo vpeljali, in sicer v svoji sobi, potem pa so prosili ene primerne sobe v grajšini Komendi ondotnega g. najemavca, in so jo dobili. Dalje so pa prošnjo vložili do lastnika grajšine (to je, Johanitarskega reda), kar jim je rad dovolil. Vse, kar je za šolo treba bilo, orodje itd., vse so sami napravili iz svojega. Dokler ni šola dobila poterdila od gosposke, so vse sami učili. Revnim otrokom so napravljali celo obleko. Sadjorejo so prav priporočevali in učili, v vsaki vasi so napravili po kake 3 verte, tje so vodili učence, jim sami skazovali ter jih učili saditi, cepiti, okopavati. Leta 1855, ko je bila kolera, so mnogim družinam telesno pomagali, dajali skuhati veliko juhe, ktero so pošiljali po vasi bolnikom. Bil sem pri njih in prinesla jim je neka žena iz Kamnika nove škornjice ponujat; gospodu so prevelike, žena pa je zelo silila, in 10 gld. je hotla imeti, ker v stiski veliki štanta ni mogla plačati; ker so jim bile močno prevelike, so ženo pustili, da je odšla; ali koj potem jim je žal, pokličejo ženo nazaj, dajo ji 10 gl., rekoč, če jih jest ne bom mogel nositi, jih bo pa kdo drugi, da sem le ženi iz nadlog pomagal. Neka gospa jim je prinesla dva cekina po 9 gl. Spravili so jih rekoč, te bom pa saj en čas obderžal; — ali prašam jih čez nekoliko časa, ali jih še imate, in so djali, kje so že! Nobena reč jih ni toliko veselila, kakor če so mogli kteremu kaj dobrega storiti. A. K.

V kat. pol. društvu v „Josefstadtu“ na Dunaju je častnik Czermak prav živo popisoval nesramno postopanje izmed judovskega občinstva, kterega pa je mnogo zakrivila neizgovorljiva mlačnost katoličanov samih. Potem je katoličane z iskreno govorljivostjo vabil k pristopu v kat. družbo, obžalovaje nespametni človeški strah onih, ki kar strepetajo, ako jih le kdo „ultramontance“ (t. j. verne prave katoličane) zazove. Jaz

za svoj del iskreno želim od dunajskega „Tagblatta“ pravi, verli „ultramontanec“ zvan biti; začerta naj me za tacega prav černo, in ne erjavkasto... To tedaj tu očitno naznanjam slav. vredništvu. (Gromovito ploskanje.) — Mi pa prav iz globočine serca zakličemo verlemu avstrijskemu korenjaškemu vojaku: Nate prijateljsko roko v znamjem iskrene ljubavi in prave kerš. prijaznosti! Slava takemu vojaku! Na Dolenskem.

Koroško. Za Šentviški okraj na Koroškem so 23. oktobra pričeli katoliško družbo. G. A. Einspieler je med drugim govoril o geslu: „Za Boga, cesarja in domovino.“ — g. stolni kaplan A. Wieser o ropu, ki se je dogodil nad Rimaom. Rekel je: „Mi vsi smo zoper to nasilstvo dolžni oporekati kakor kristjanje, kakor katoličanje in kakor Avstrijani.“ Shod se je zedinil s protestom, ki ga je sklenila katoliška družba v Celovcu. — 30. okt. se je pa tudi v Libučah v duhovni Pliberku pričela katoliška družba. — Iz gorejnega Korotana piše nekdo v „Kärntn. Blatt“, da vselej, kadar vzame v roko „Klagenfurterco“, mora na to pripravljen biti, da bode vidil duhovstvo na raznji sv. Lorenca. Nadalje pristavlja, da bi hotel s sv. Lorencem reči: „Je že pečeno, — obrni in jej!“ —

Skaručina 23. okt. — Danes je za nas vesel dan; naš častitljivi gospod Primož Snoj obhajajo svojo petdesetletnico ali zlato mašo, da bi se Bogu zahvalili za vse dobrote, ktere so v tem dolgem času od njega prejeli. Z njimi se veselil in slovesnost povzdignit prišlo je bližnjih in daljnih gosp. duhovnov in prelepa množica ljudstva. Ako je lepa dogodba nova maša, še veliko kaj lepšega je zlata maša, ko Gospodov služabnik, postaran in potlačen v svojem poklicu, stopa v cerkev in se opira na palico s cveticami ovito. Naš gospod zlatomašnik so bili posvečeni l. 1820, in še 21 drugih z njimi, pa zdaj so še samo trije živi. Ko smo jih pripeljali v cerkev, smo imeli nar poprej pridigo, v kateri so gosp. dr. J. Sterbenc iz Ljubljane dokazovali, da mašnikov naj lepši poklic je, vernim ovčicam božjo besedo oznanovati in sv. zakramente deliti, in so popisovaje življenje g. zlatomašnika pričali, da so častitljivi starček v resnici zvest služabnik Kristusov. Po lepi in z občno všečnostjo sprejeti pridigi so g. zlatomašnik peli zlato mašo z dosti krepkim glasom in jo končali z zahvalno pesmijo, in hvalo Bogu na višavah je oznanovalo lepo zvonjenje in streljanje. Pogostili so nas povabljene obilne goste naš preljubljeni zlatomašnik in smo se razšli še le po 7. uri zvečer. Nepozabljiv bo nam Skaručanom ta dan, zatoraj se Vam, častitljivi g. zlatomašnik, zanj prelepo zahvalujemo in Vam kličemo: Bog Vas ohrani v zadovoljnosti in Vam daj ljubo zdravje še mnogo let! —

Pesem

o zlati maši v. č. gosp. Primoža Snoja, fajmoštra v pokoji, na Skaručini 20. nedeljo po Binkoštih, 23. oktobra 1870.

IVbILaeVM saCerDotale
CeLebrantI Vitae prosperItas!

Glejte sreče! ko med nami
Zlatomašnik dans stoji,
S posvečenimi rokami
Hvalni Dar Bogu dari.
Petdeset let je minulo,
Ko je pervikrat maš'val;
Starčeka je veselilo,
Zlati dar bi rad dar'val.

Bodi toraj nam pozdravljen,
Zlatomašnik, Božji mož!
Dans k altarju si postavljen
S Simeonom klical boš:

„Zdaj, Gospod, me pust' zaspati
Starčeka presrečnega,
Da sem le pri Maši zlati
Slavil svojega Boga.“

Srečno mašnika Bog vodil
Petdeset je dolgih let;
Med ovcami verno hodil,
Dosti bilo je terpet.
Kolkokrat pač odgernilo
Se je blagemu nebo,
Kruh in vino spremenilo
V živ'ga Jezusa Telo!

Petdeset lét srečno nosil
Jagnje Božje v rokah je.
Živim, mertvim milost prosil,
Želel vsim zveličanje.
Grešnike pa zatopljene
Ljubeznjivo je budil.
Terde serca, okamnjene
V božjem strahu je mečil.

Rad je žalostne sprejemal,
Tolažilo oznanoval,
In zanikarne je vnemal
K dobremu vse napeljal.
Skerbno vodil vse ovce,
Opominjal in svaril,
Pasel jih z jedjo resnice,
Milo prosil in učil.

V Šmartnem pod Šmarno goro, 20 okt. 1870.

Šolsko. „Vsak delavec je svojega plačila vreden, piše „Kärntn. Bl.“, le samo dosedanjih dekanjskih nadzornikov to ne zadeva. Čez šestdeset lét so služili šolstvu, pa zato niso od države prav nič dobivali, še besedice zahvale ne na koncu. Za obiskovanja jim je bilo po 3 gl. odločeno, pa ni plačevala država, ampak cerkev. Ta sicer mala plača je vendar znašala skoz 60 lét kake 3 milijone in 600.000. — Vse bolji osoda je čakala inšpektorje nove čre. Čez 200.000 gl. se je določilo za nove nadzornike. Če tudi sedanji okrajni nadzorniki ne bodo ravno lišpovno plačevani, bo vendar to že tako preobložene plačevalce davkov občutljivo zadevalo; zakaaj le samo teh 200.000 gl. bi v 60 letih doseglo silno veliki znesek 12 milijonov, ko vendar dosedanjim dekanjskim šolskim nadzornikom država ne vinarja ni plačala.

Pelinorec.

Za A pride B, pravijo „Tirolski glasi.“ V Brešii so Italijani nagernili silo priprave za vojsko. Tri cerkve so do strehe s senom napolnili — bogoropniki! Čemu take priprave, kakoršnih še takrat ni bilo, ko je šlo Benedke „priropati?“ So ne mara te priprave potrebne za Tirole? Resnica je, da v Milanu in v Benedkah imajo laški Tirolci tehtno moč in perve očitne službe. Svoj pot se ondi „demonstrira,“ da Italija ni doveršena, dokler nima tudi Brennerja za naravno mejo. Interpelacijo do Beasta, ki jo imajo „Tir. Stim,“ naj opustimo.

Razgled po svetu.

Dr. Dittes-a, znanega direktorja dunajskega novega pedagogija, je dunajsko srenjstvo sprejelo v ondotno deželno svetovavstvo. Zoper tega zoperkatoliškega moža in protestanta so kat. družbe prošnjo vložile, in sicer s podpisi iz vsih duhovnij po Danaju in zunaj Dunaja. Kaj se je zgodilo s prošnjo katoličanov, nihče ne vé; menda je izvoljenje dr. Dittesa v deželni šolski odbor odgovor na njo. Med tem pa rudečkarji udelejujejo, da je gnjusoba. Russ je undan v delavškem shodu na „Neubau-u“ med drugim nasvetoval ločitev cerkve od šole, pa taki rokomavžarski zakon, da se sme ločiti, kadar bi se poljubilo poželjivim mesenežem, in še več družih bedarij. Ni čudo, da se take ostudnosti slišijo na Dunaju, kjer je med rojenci skoz leto čez polovico pankertov.

Predarilska katol. družba je po derž. svetniku dr. Oelz-u ministru Potocku zročila protest zoper oropanje Rima. Potocki je rekel o tej priliki, da je „strašno, kar se v Rimu godi po ital. vojni, in nobena vlada nič nasproti ne počne in ne oporeka, ravno ker se preslabe čutijo. Mi živimo v času, ko se naj čudniši, naj strašnejši reči sméjo goditi brez strahovanja“ itd. Dr. Oelz je odgovoril: „Ako so vlade preslabe..., je toliko bolj dolžnost vsih dobrih vlado podpirati, da se prekucuhi premagajo...“

Prusi derže na Božjo službo in tudi katoliškega cerkvenega opravila ne odvrtačajo, če tudi so luterani po večem. Eden pruskih vojakov piše: Ravno trobenta k Božji službi, ko pismo dokončujem. Do 12000 vojšakov se je zbralo na velikem travniku v štirogelnik. V sredi je bil altar in vojaški duhoven je imel slovesno veliko mašo, mi pa smo zraven latinskih odgovorov peli mašo po nemško. Misli si: 12000 móž, naše brigade general in nadpolkovniki naših polkov v sredi, major in častniki na čelu. Pri povzdigovanji je bil pozdrav (s strelom). Pač me ni v življenji nič tako ganilo kakor ta slovesna vojaška maša pod milim nebom s petjem, ki se je razlegalo kakor grom.... Tudi virtemberška vlada je poskerbela za verske potrebe svojih katoliških vojakov na vojski, ker je med drugim 3000 molitvenih bukev razdelila med katoliške vojake.... Avstrijani tako radi Pruse posnemamo, naj bi jih posnemali tudi v tacihi zadevah; morebiti bi bilo potlej več sreče na vojski, kakor ko je luteran Benedek katoliškim vojakom svoj blagoslov dajal, očetov jezuitov, ki so se ponudili v pomoč in dovolilo Njih veličanstvo, pa častniki niso hotli, češ, da ne bodo imeli misijonov!! V vojski Izraelovih otrok zoper Amalečane je več opravil Mozes z molitvijo, kakor pa Jozva z bojevanjem. (Exod. 17.) Kadar bomo dostikrat tepeni, bomo nemara tudi mi to spoznali in verjeli.

Švicarska „Kirchenzeitung“ pri prvem pobitji Francozov o začetku avgusta praša: kako ste vladi vojsko pričeli? Prusija je napovedala dan pokore in vojska se je pričela z vradnimi molitvami, to je, pruski kralj in njegovo vojaštvo so očitno skazali, da spoznajo Boga za Gospoda vojenstev, in da se ne sramujejo kakor kristjani za zmago moliti. (Slovensk duhoven, ki je undan jetnišnice po Nemškem obiskoval, je zvedil, da vsi jetniki brez razločka so se mógli tisti dan postiti in molitve se vdeležiti.) — Francoska vlada pa je vojake peljala na vojsko brez molitve, brez cerkvenega blagoslova, med petjem „marseillaise“ (marseillaise — republikanska pesem, skovana l. 1792); tirjala je sicer tudi cerkveno molitev, pa sama se je ni vdeležila; ako bi zmagala, ukazala bi „Te Deum“ peti, ne pa da bi sama prišla v cerkev vradno Bogú hvalo dat. (Sicer pa so francoski časniki vendar tudi naznanili, da cesar, cesarica in cesarovič so pred odhodom na vojsko bili pri sv. obhajilu; prašanje je zopet: ali ni bil Napoleon še izobčen — temuč rešen izobčenja, da je mogel k obhajilu?) Spominjamo se, pravi list dalje, da l. 1866 je menda avstrijski general Benedek zjutraj pred bitvo bogokletno rekel: „Bog naj ostane neutralen (nobenostransk), in jaz bom skerbela za zmago.“ Bog pa ni ostal neutralen, temuč je še tisti dan prav razločno govoril: v Sadovi. Francoska vlada je letos 1870 enako govorila s tim, da je vojaštvo poklicala iz rimske države in papeža zapustila — to je bilo v jutro pred bitvo Sedansko. Švicarski list je takrat pristavil: „Naj ji neskončno usmiljeni Bog prizanese s Sadovo.“ — Vidimo pa, da ni dopustila Njegova roka prizanesti. —

V Rimu laška svoboda sad rodi. Duhovni, ki so šli s sv. R. Telesom k bolnim, so bili gerdo psovani; gredé po ulicah večkrat nimajo mirú, ter morajo mnogi po kapelicah doma maševati namesti v cerkvi. Nesramne podobe, spisi, časništvo napadajo vero, čednost, papeža, sv. pismo. Po pivnicah, kavanah se vlačijo o večerih vekači, ki v deklamacijah, popevkah prenesramno udri baje na papeža, kardinale, prelate, in spremljajo jih derhali v strah tistim, ki bi saj molčé ne hotli poslušati teh ostudnost. Tergovstvo je ob tla, delavci in rokodelci komaj za polovico tedna delo dobivajo. Novi davki

se bližajo. Celo taki, ki so bili v začetku roparjem prijazni, postajajo pobiti in pomišljivi. Karbonarji še nikoli niso nič prida storili. —

Razne novice. Na Tirolskem vse protestira zoper poropanje Rima in zoper Beustovo politiko. — Ob obrežji Derry se je razbil parnik; 270 ljudi je konec storilo. — Poznanjskemu vikšemu škofu je pruski kralj Viljem odgovoril, da sedaj ne more nič storiti za papeža; pognal se bode pa za njegove pravice in za povernitev njegove svetne oblasti na shodu državniškem (kongresu), ki bode nasledoval za vojsko in se bode govorilo zastran pogojev mirú. Ker je o miru čedalje več govorjenja, se utegne bližati tudi rešenje Kristusovega namestnika iz karbonarske goropadnosti. Sej v roparsko načelo vladarji ne morejo dovoliti, sicer bi tolovajem še bolj pot odperli z njimi enako delati, kakor so uni s papežem. Naj zadnji čas je za Prusa in druge, da se frajnavrarskega vpliva otresejo; če ne, je čisto gotovo, da bodo prestoli še dalje padali, kakor so dosedaj. — Prusi so ravno vabili za perve dni listop. vse nemške vladarje v Versailles, pruski glavni stan, gledat, kako bodo Pariz bombardovali in z vsimi trumami napadli, ter v Parizu mir delali, potem pa nemško edinost skovali. Naj gleda napuh, da mu ne spoderšne. — „Volksztg.“ v Baltimori je že precej davno pisala, da je nekaj časa, kar se frajnavrarstvo po Francoskem močno razširja, pa da študentovske in delavske rogovilstva naznanujejo, kakošne bode to nasledke imelo... Nasledki se zdaj vidijo. „Kärntn. Bl.“ je preštel, da 15. sept. začeti in 5. okt. pretergani državni zbor je stal državo naj manj 30.000 gl. — in to še brez popotnin in druge priprave. In kaj se je doveršilo za te velike stroške v teh dnéh? Konec je bil, da naj se državni zbor odloži. In kdo je to storil? Levičniki „verfassungstreuerji“ in omahljivost vladina, pravi omenjeni list.

Iz Ljubljane. Beseda na korist ubozih šolskih otrok, da se za zimo oblečejo, se je kaj dobro obnesla; samo obiskovalcev je bilo premalo. Ponavljala se bo v nedeljo večer; začetek je o poli sedmih. Vstopnina bode znižana.

Pravnik dr. Razlagov šte. 11 in 12 med drugim to-le naznanuje:

Porotniki ljubljanski so dne 27. pr. m. izrekli z 9 glasovi zoper 3, da na poštenji ni razžaljivo, ako se kdo v časniku krivi, da je svinjo obril in pobarval ter za denar razkazoval, češ, da je začaran človek.

Veliki narodovski protest. Katoličanje na Dunaju namerjajo napraviti velik protest ali oprek v vsih avstrijskih jeziki zoper bogoskrunsko poropanje Rima, ga zediniti s pismom vdanosti do papeža in ga poslati sv. Očetu. Že naprej prosijo duhovne in druge katoličane, da naj se za to reč pečajo. Kdor bi se zdaj ne vdeleževal vsega, kar je v prid cerkve in papežu, ni vreden katoliškega imena.

Za sv. Očeta. 10 gl. Oropanemu čet. Otročja ljubezen 3 gl. iz Loke. M. Kr. 1 gl. sr. st. d. A. P. 20 frankov v zlatu. Neka dobrotna roka 5 tol. po 2 gl. st. d.

Za pogorelce v Postojni. M. Kr. 1 gl. G. J. Okorn 4 gl. Neka dobrotna roka 10 gl. —

Za afrik. mis. G. J. Okoren 1 gl 10 kr. Iz Kolovrata 6 gl.

Popravek. V zadnji Danici naj se na str. 344 v 5. versti od spodej takole popravi: „In bili so papeži vladarji po vsi pravici do svojega prestola, kakor drugi vladarji do svojega.“